

KORKEAKOULUJEN EVALUAATIO-

eri maissa samansuuntaista

Higher Education Management. November 1998, Vol. 10, No. 3. OECD.

Täsmälleen yhtä pitkään kuin Suomi on ollut mukana OECD:ssä, on sen piirissä toiminut korkeakoulujen johtamiseen ja hallintokäytäntöihin paneutuva IMHE-ohjelma (www.oecd.org/els/edu/els_imhe.htm). Sen jäsenet ovat korkeakouluja. Työtapoina ovat tutkimukset, koulutus ja tiedonvaihto. Ohjelman puitteissa käydään jatkuvasti keskustelua myös evaluaatiosta. IMHE:n julkaiseman Higher Education Management -lehden numerossa 3/98 (Vol 10) evaluaatiota käsitellään neljässä artikkelissa (ks. myös esimerkiksi Vol 9, No 1). Suomalaisille erityisen kiintoisia ovat Christian Thunen ja Staffan Wahlénin kirjoitukset. Niissä tarkastellaan eurooppalaisia laadunvarmennusjärjestelmiä ja peräänkukutetaan skandinaavista evaluaatiomallia. Myös yhdysvaltalaisista akkreditointipolitiikkaa käsittelevä Elaine El-Khawasin teksti on antoisa. Artikkeleissa ei kaikilta osin ole todettu täsmällisesti, mistä evaluaatiosta kulloinkin puhutaan, mikä vaikeuttaa niiden sijoittamista suomalaisen toimintaympäristöön.

Eurooppalaisten arviointijärjestelmien metodologia omaa yhteisiä piirteitä. Kaikissa niissä korostuvat itsearviointi, asiantuntijoiden käyttäminen ja vertaisarviointi, mutta käytännön toteutuksessa on eroja. Esimerkiksi itsearvioinnissa kaikissa maissa korkeakouluilta ei ole edellytetty sekä määrällisen että laadullisen tiedon tuottamista. Ei siis liene yhteisymmärrystä toimivuus-indikaattorien tarpeellisuudesta. Myöskään keskushallinnon arviointiyrityksen ulkopuolisten asiantuntijoiden osallistuminen loppuraportin kirjoittamiseen ei ole kaikkialla itsestäänselvyys.

Evaluaation kattavuudessa eli siinä, mihin evaluaatio kohdistuu, on eroja maiden välillä. Suurin osa evaluaatiojärjestelmistä tarkastelee yliopistoissa tapahtuvaa ja muuta kolmannen asteen koulutusta samalla tavalla, jolloin evaluaatiossa sovelletaan samaa metodologiaa ja samanlaisia prosesseja koko kolmannen asteen koulutuksessa. Joissakin maissa pyritään evaluoimaan valtakunnallisesti samalla kertaa kaikki saman tiedealan ohjelmat, jotta syntyisi mahdollisuus ohjelmien vertailuun. Evaluaatiot kohdistuvat joko instituution tasolle tai ohjelmiin. Euroopassa pääpaino on ohjelmaevaluaatiossa. Kansal-

listen evaluaatioyksiköiden mandaateissa on eroja. Esimerkiksi Tanskassa on keskus-teltu kaiken evaluaation – peruskoulusta korkeakouluhin – keskittämistä saman evaluaatioyksikön toimialaan.

Evaluaatiojärjestelmät ovat eriytyneissä. Ruotsissa, Tanskassa ja Isonsa-Britanniassa edetään usean metodin rinnakkaiskäyttöön (auditointi, ohjelmaevaluaatio, akkreditaatio). Itävallassa, Portugalissa ja Italiassa kehitys näyttää kulkevan arviointijärjestelmiin, joissa keskeinen rooli on korkeakouluilla itsellään. Useimmissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa ollaan suuntautuneissa amerikkalais-tyyppisen akkreditointifilosofian mukaisesti.

Yhdysvalloissa akkreditointi tarkoittaa prosessia, jossa instituutio hankkii riippumattomalle ulkopuoliselle evaluaattorille tietoa toiminnastaan ja tuloksistaan, minkä pohjalta tämä ottaa kantaa instituution (tai ohjelman) toiminnan laatuun. Yhdysvalloissa akkreditointiyksiköitä toimii eri tehtävissä hallinnon eri tasoilla, joten evaluaatioviidakko on siellä laaja.

Skandinaavisten maiden evaluaatiomallit ovat keskenään hyvin samanlaisia siitä

huolimatta, että arvioinnissa on oltu liikkeellä eri tahdissa. Kaikissa niissä itsearviointi on keskeinen osa evaluaatiota, jossa kuitenkin voidaan havaita eroja. Norjassa ja Tanskassa itsearviointia ohjataan keskitetysti tiukemmin kuin Ruotsissa tai Suomessa, joissa katsotaan, että todellista arvoa

evaluaatiolla on vain silloin, kun se tapahtuu instituution kehittämiseksi. Tämä taas edellyttää neuvotteluja kunkin korkeakoulun kanssa evaluaation kohdentumisesta. Kaikissa maissa kyllä tunnustetaan, että ollakseen hyödyllistä itsearviointiprosessissa pitää olla myös ulkopuolista ohja-

usta. Vaikka arvioinnin suuntautumisen perusteella skandinaaviset maat voidaan näin jakaa kahteen ryhmään, on vaikeata sanoa, mikä tilanne on muutaman vuoden päästä, sillä evaluaatiojärjestelmät etsivät muotoaan.

Reijo Laukkanen